

Pikčilingis Juozas (1926 sausio 3 Joniškiuose, Šakių r., – 1991 spalio 17 Vilniuje; palaidotas Sintautuose), lietuvių kalbininkas, habil. dr. (1981). 1951 baigė Vilniaus u-tą. 1951–54 šio u-to aspirantas. Nuo 1954 jame dėstė; prof. (1983). 1959–68 Lietuvių kalbos katedros vedėjas, 1973–79 Filologijos fakulteto dekanas. Pikčilingis yra lingvistinės stilistikos, kaip savarankiškos lietuvių kalbotyros šakos, pradininkas. Šia tema parašė daug straipsnių, išleido knygas: „Žodžio aiškumas ir tikslumas“ (1965), „Žodžių vartojimas perkeltine reikšme: Tropai“ (1967), „Leksinė ir gramatinė sinonimika“ (1969), „Lietuvių kalbos stilistinė sintaksė: Kalbos figūros“ (1969), „Kas yra stilius“ (1971), „Žodžio interviu“ (1982). Ypač vertinga monografija „Lietuvių kalbos stilistika“ (1–2, 1971–75), už kurią autoriui 1977 buvo paskirta Lietuvos valstybinė premija. Kalbos stilingumo pamatu Pikčilingis laiko šnekamąją kalbą, tautosaką, tačiau nesumenkina ir rašytojų vaidmens. Akademinės „Lietuvių kalbos gramatikos“ (2, 1971); lietuvių kalbos gramatikos rusų kalba (*Грамматика литовского языка*, Вильнюс, 1985), „Dabartinės lietuvių kalbos gramatikos“ (1994. ⁴2005) vienas autorių. Prisidėjo prie vadovėlių rengimo: „Lietuvių kalba“ IX–XI klasei (1971, ²1978), „Lietuvių kalba“ XI–XII klasei (1990), „Mokyklinio rusų–lietuvių kalbų frazeologijos žodyno“ (1983), „Mokyklinio lietuvių–rusų kalbų frazeologijos žodyno“ (1989) vienas autorių. Parašė straipsnių kalbos kultūros klausimais. Vilniaus u-te pirmasis pradėjo dėstyti lietuvių kalbos stilistikos kursą ir išugdė nemažą būrį šios srities specialistų.

L: Šoblinskas A. Lietuvių stilistika ir jos darbininkai. *MK* 4, 1979; Sabaliauskas A. *Lietuvių kalbos tyrinėjimo istorija 2*, Vilnius, 1982, p. 63–65; Morkūnas K., Sabaliauskas A. Netekome Juozo Pikčilingio. *KK* 63, 1992; Abaravičius J. Didis jo dvasios nerimas. *GK* 1, 1996; *Per žodžio gyvastį ir dvasią* / Sudarė A. Šiupienienė. Vilnius, 2001; Žukas V. *Gyvenimas gimtajai kalbai*. Vilnius, 2001.

A. S.

Lietuvių kalbos enciklopedija, sudarė Kazys Morkūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008, p. 414–415.